

III AMPELOGRAFIA I CLONS
“SELECCIÓ CLONAL DE LA GARNATXA NEGRA”

Carme Domingo
Assessorament i desenvolupament vitícola.
Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI).
Plaça Àgora, 2. 08720 Vilafranca del Penedès.
Tel. 93 890 02 11. carme.domingo@gencat.cat

Jornada ICEA Falset, 20 de febrer de 2015

Ampelografia és la ciència de la descripció i la classificació de la vinya basada en l'observació i la il·lustració de caràcters de la planta. El terme deriva del grec *ampelos* (vinya) i *grafos* (classificació). Històricament, les varietats de vinya sempre han estat descrites a través de dibuixos, i més tard, fotografies. Mentre que la caracterització de les varietats s'havia dut a terme tradicionalment usant observacions morfològiques i fenològiques, avui dia les tècniques d'anàlisi d'ADN basades en marcadors moleculars són capaces de proporcionar informació objectiva sobre la identitat d'una varietat i, poden ajudar a aclarir els seus orígens. Des que la identificació de les varietats ja no es basa només en l'art de l'observació i reproducció gràfica, sinó també moltes altres branques de la ciència, el nom correcte ha de ser **ampelologia** i no ampelografia. L'ampelologia agrupa més d'una ciència i inclou tres mètodes per a la identificació més precisa de les varietats:

- descripcions ampelogràfiques i ampelomètriques: les primeres descriuen les característiques morfològiques; les últimes consisteixen en mesures dels òrgans i són menys subjectives que les ampelogràfiques.
- mètodes bioquímics, com ara l'anàlisi d'isoenzims o l'anàlisi de molècules precursors d'aromes, que revelen la presència o absència d'enzims específics i d'alguns metabòlits en cada varietat.
- mètodes biomoleculars, que revelen les seqüències d'ADN específiques per a varietats.

Les característiques ampelogràfiques estan classificades en qualitatives, quantitatives, i alternatives (presents o absents). En el cas de les Garnatxes, Garnatxa Negra / Garnatxa Peluda mostren una densitat dels pèls del revers de la fulla adulta nul·la o alta. Les característiques morfològiques de fulles i raïms poden ser molt afectades pel medi ambient (aigua i disponibilitat de minerals en el sòl, rendiments de les vinyes, malalties, etc.) i poden induir a errors. L'ampelografia ens ajuda a l'hora de distingir subvariants (ex. Sumoll) o mutacions. Les Garnatxes difereixen en característiques ampelogràfiques com el color de la baia i la densitat dels pèls de la fulla (Garnatxa Blanca, Garnatxa Roja, Garnatxa Negra i Garnatxa Peuda) que no es poden distingir amb el mètode molecular dels marcadors microsatèl·lits.

L'INCAVI, amb el suport de l'IRTA, va iniciar la **Selecció clonal** de les viníferes cultivades i emparades sota la DOQ Priorat, l'abril de 1977. Amb la col·laboració del Servei d'Extensió Agrària-SEA Falset es va iniciar una selecció massal de Garnatxa Negra (Garnatxa País) a una vinya de Capçanes. Malgrat fer termoteràpia de varis ceps candidats, cap va passar el testatge llenyós al CIDA (actual IMIDA) perquè tenien virus del jaspiat i de l'enrotllat. L'any 1984 es va certificar el primer clon de Garnatxa Peluda (I-44) i es van lliurar 11600 berrons als planteristes per a la multiplicació comercial durant 1991-1994. Existien parcel·les de comparació de candidats de clons per a realitzar controls vegetatius, productius i qualitatius respecte a clons comercials francesos (ENTAV-INRA) i americans (*Foundation Plant Services, University of California Davis*) a Mont-roig, Hostalet de Pierola, Vimbodí i Poboleda. L'any 1991 es va començar una segona fase de selecció de Garnatxa a La Figuera i a Capçanes i en van resultar 14 clons de Garnatxa Negra i 3 de Garnatxa Peluda. L'estudi comparatiu d'aquests clons s'ha fet a dues parcel·les: Aiguamúrcia (Alt Camp) i Olivella (Garraf).

La Garnatxa Peluda, que té la característica de ser més resistent al míldiu que la Garnatxa Negra, sempre ha resultat ser lleugerament més productiva i vigorosa.

L'any 2013 el consell regulador de la DO Empordà va promoure la selecció de la Garnatxa Roja i en el programa de selecció en van resultar 5 clons de Garnatxa Negra que estan en estudi a Roses (Alt Empordà).